

RUDNICKÉ NOVINY

číslo 5/2001 ---- ročník VII ---- cena 3,-Kč ---- prosinec 2001

Nesem vám noviny,
poslouchejte,
z betlémské krajiny,
pozor dejte.

Slyšte je pilně
a neomylně,
rozdívejte...

z obsahu čísla ...

Zprávy z radnice	3
Stavění betlémů v Čechách	4-5
Jaké bylo počasí koncem loňského roku?	6
Představujeme... ..	6
Je Sněžka sopka?	7
Nevšední pohled na obec	7
Jak jsme na tom v obci	8
Společenská rubrika	8

Vážení spoluobčané,
probíhá čas adventní, který je předznamenáním Vánoc. Příroda neobvykle brzy přikryla své šrámy bělonosným, neposkvrněným sněhem. Kéž by na stránkách vydržel pár týdnů.

Tento čas je i inventurou nesplněných přání a úkolů a přípravou na příští rok. Proto i rada obce a finanční výbor, spolu s pracovníky obecního úřadu, provedla inventuru neprovedených plánovaných akcí a akcí provedených nad původní záměr. Nemalý čas byl věnován i přípravě rozpočtu na příští rok.

Nejvíce nás mrzí trvající právní spor kolem nových 18 domků, kvůli kterému se nájemníci i obec potýkají s mnoha vadami stavby, které jsme nemohli odstranit. Spor nás stojí i mnoho času, který je třeba věnovat dalším potřebám.

Mnoho problémů nám udělal i nesplněný slib vlády-vyřešení povodňových škod. To nejvíce pociťují občané závislí na užívání poškozených cest a mostů. Neřešené škody jsou zatím ve výši 10-12 mil.Kč. Náprava jen z financí obce je nemyslitelná.

Jelikož se nám nepodařilo dokončit záměr prodeje obecního lesa a neměli jsme včas projekty pro územní a stavební řízení, přesunujeme do příštího roku i opravu silnice v Terezíně. Snad v té době postavíme tamtéž i chybějící most.

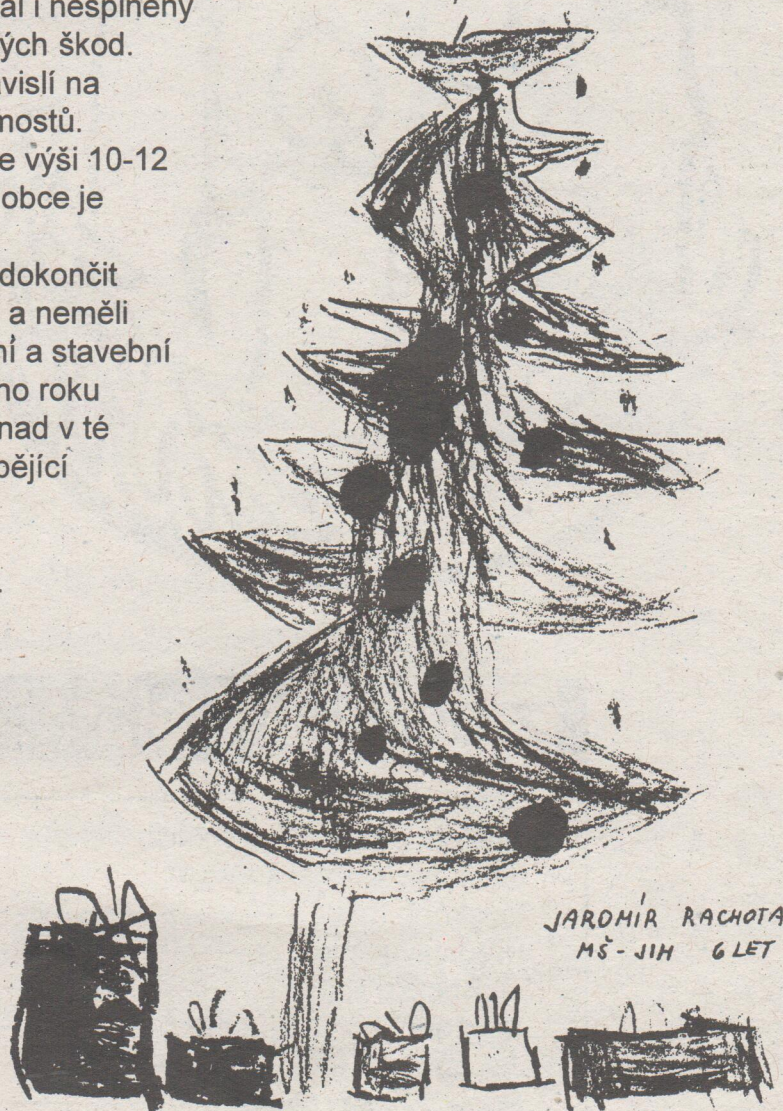
Jsme rádi, že se podařilo vyřešit vodovod v Janovicích.

Akce za více než 1 mil.Kč zajistila, že do této osady opět teče pitná voda, kterou zde neměli několik týdnů.

Jelikož problém s pitnou vodou je na mnoha místech, dali jsme zpracovat projekt, který bude řešit zásobování celého Rudníku. Realizace však bude závislá na státní dotaci. O tomto plánu, ale i o dalších plánech na příští rok, budete informováni při schvalování rozpočtu na jednání zastupitelstva začátkem příštího roku.

Jménem zastupitelstva obce i pracovníků obecního úřadu vám přeji klidné vánoční svátky, prožité ve zdraví a pohodě.

VÁŠ STAROSTA

JAROMÍR RACHOTA
MŠ - JIH 6 LET

ZPRÁVY Z RADNICE

■ Představitelé obce mají zájem, aby byla v obci v pořádku vodovodní síť a nedocházelo k situacím, kdy vám je voda zastavena z důvodu poruch či jiných prací na vodovodním řádu. Proto obec oslovila Vodohospodářsko-inženýrské služby s.r.o. Hradec Králové, které vypracovaly záměr řešení zásobování obce s přilehlými osadami pitnou vodou. Celkové náklady jsou vyčísleny na 21 mil.Kč. Stavba splňuje podmínky „Pravidel“ Ministerstva zemědělství ČR pro poskytování finanční podpory. To znamená: Pro naši obec dotace od státu maximálně 45% nákladů, tj. cca 8,775 mil.Kč, bezúročnou půjčku se splatností 10-15 let, tj. 9,825 mil.Kč, zbytek vlastní prostředky.

■ Pro SDH Arnultovice obec zakoupila auto AVIA. Auto bylo dáno do servisu k přestavbě dle požadavku hasičů, ale bohužel se zjistilo, že není vhodné k přestavbě. Proto zastupitelé rozhodli o výměně za jiné vozidlo.

■ Okresní hygienická stanice (OHS) Trutnov provedla kontrolu dodržování hygienických norem v MŠ v Lázních Fořtě a Na Poště. Byly

shledány různé nedostatky jak ze strany obce, tak u samotné kuchařky. Protokoly se zabývala rada obce a bylo rozhodnuto odstranit nejnnutnější věci, ostatní projednat s OHS s tím, že se pracuje na projektu jedné školky a to nejspíše v základní škole nebo v budově pošty. Realizace se plánuje na r.2003.

■ Firma NIKA progress v.o.s. Doudleby n.Orl. nabídla obci umístění buňky výdejny léků. Radní tuto možnost uvítali a shodli se na místě za zdravotním střediskem vedle garaží p.Vlasáka a Kühn-Gabera. Doufejme, že jednání s firmou bude úspěšné a v příštím roce bude stavba provedena.

■ Ministerstvo vnitra upozorňuje občany, kteří jsou držiteli občanského průkazu typu knížka a **nemají** v něm vyznačeno **státní občanství České republiky**, že dnem **31.prosince 2001** končí jejich platnost. Vzhledem k tomu, že doba vydání nového OP může činit až 30 dnů, je třeba požádat o jeho vydání co nejdříve. Státní občanství vyřizuje Okresní úřad Trutnov – referát vniřních věcí- pí.Vaňková nebo Hakenová.

■ Přeji vám, abyste poslední dny tohoto roku prožili, při všem shonu a shánění dárků, v radostné náladě přicházejících Vánoc. Do nového roku 2002 nám všem přeji hodně zdraví, mír v celém světě a k tomu patřící i trošek štěstíčka.

TAJEMNICE

STAVĚNÍ BETLÉMŮ V ČECHÁCH

Blíží se Vánoce, čas milých setkávání, čas vstřícnosti, čas dárků čekajících na své adresáty pod rozzářeným vánočním stromkem. Představit si Štědrý večer bez téhle křehké krásy si dnes umí asi málokdo. Ale nebývalo tomu vždycky tak. Vánoční stromek se objevil v českých domácnostech teprve koncem 19. století. Dávno před ním si lidé o Vánocích zdobili své příbytky figurkami zobrazujícími scénérii zrození Páně - stavěli betlémy. O nich bude v mém letošním vánočním povídání řeč.

„Já bych rád k Betlému, k Ježíšku milému,...“ vyznává se ze svého přání český koledníček v jedné z půvabných vánočních koled. A představte si, že byl vyslyšen. Jezuité, inspirováni p o č i n e m

sv. Františka z Asisi, který kolem roku 1223 nechal ve skalní jeskyni u Greccia postavit jesle, přivedl k nim osla a volka a sloužil zde půlnoční mši pod širým nebem, postavili v roce 1562 v kostele sv. Klimenta v Praze na Starém Městě první betlém. Nu, a to byl počátek stavění betlémů v Čechách. V Litomyšli jej poprvé postavili 1580 a do našeho krajského města dorazil tenhle poetický zvyk díky františkánům v roce 1650 obohacen o novou scénérii – klanění tří králů. Ta přišla z německého Kolína nad Rýnem, z jeho slavné katedrály, legendárního hrobu sv. Tří králů. Tříkrálový průvod se posléze stal nejokázalejší a nejbarvitější scénou jesliček. V některých oblastech figurky exotické skupiny na velbloudech přidávali k betlému až 6. ledna, v legendární den klanění Tří králů.

V 17. století se betlémy přemísťují z prostředí katedrál do šlechtických

a měšťanských sídel a poněkud snobsky prezentují své majitele užitím drahých a neobvyklých materiálů - hedvábí, vosku, drahých kovů a perleti. V 18. století, o příčinách se dočteme o několik řádků níže, se betlémy šíří i do vesnických stavení a horských chalup. A nejen tam.

Misijní činnost církevních řádů je rozesela v daleké země v zámoří.

I čeští misionáři přispěli. První betlém v Indii postavil český jezuita pater Silber Jolan z Jihlavy, první betlém v daleké Jižní Americe u pramenů Amazonky, jejichž byl objevitelem,

postavil pater Samuel Fritz z Trutnova. Na Ukrajině a v Bělorusku, dokonce i v mrazivé Sibiři také vděčí za stavění betlémů českým kněžím.

Vraťme se však zpátky domů. Tam není nikdy nikdo prorokem. V Rakousku, jehož jsme byli součástí, se v 18. století staly konkurencí dřevěným betlémům „živé betlémy.“ Místo figur v nich vystupovali živí lidé. Avšak ouha! V kostelích bývá zima a doušek štamperličky zahřeje... Pro problematické chování některých předváděčů na sebe zákaz nedal dlouho čekat. Marie Terezie v roce 1751 stavění jakýchkoli betlémů zapovídá. Osvícený panovník císař Josef II. pak matčin příkaz dalšími glejty jenom stvrzuje. Považoval vystavování jesliček v kostelích za hloupý přežitek pověřivé naivity. Stavět jesle v kostelích je jako jev církve nedůstojný, konstatoval císař rezolutně. A tak, díky jeho nařízení, se betlémy přestěhovaly na

celá desetiletí do intimity lidských příbytků. Žádná škoda! Nastala doba lidových řezbářů. Ti v prostotě a v pravdivosti vkomponovali do jesliček půvabnou českou zimní krajinu, scénérii narození Páně pak protkali pravou českou vánoční atmosférou. Dovednost stavět betlémy se přejímala z otce na syna a pro některé řezbáře zůstala příležitostnou obživou. V Čechách snad nebylo po celé 19. století chalupy, kde by betlém chyběl. Zdobily je betlémy vyřezávané ze dřeva, vyrobené z chleba, z kukuřičného šustí, papíru, z vosku, z vizovického těsta, z perníku, ze skla i z porcelánu. V některých rodinách dosahovaly takových rozměrů, že lidé často spali od počátku adventu pod velkou dřevěnou konstrukcí nebo na jiném místě v chalupě na zemi až do Hromnic, kdy se betlémy ukládaly do beden na půdu. Jejich tvůrci uchovali v karikovaných postavičkách svéráz doby či místa. S léty se tak vytvářel zcela typický krajový styl betlémů, jiný v Praze, jiný na Orlicku, jiný v Krkonoších, jiný na Svitavsku, Králicku, Liberecku a třeba i v okolí Jihlavy či Jindřichova Hradce. Krýzovy jesličky právě z města Jindřichova nás o tom přesvědčují. Viděli jste je při svých toulkách krajem rybníků a vánočních kaprů?

Za krásou betlémů však nemusíme takový kus cesty. Kdo z vás navštívil nedaleké vrchlabské muzeum, jistě se potěšil mnohými jesličkami krkonošských řezbářů, v Jilemnici pak pohyblivým betlémem Metelkovým. Všimli jste si, nechybějí v nich postavičky přadláků, tkalců či sklářů tak typických pro náš kraj. V Železném Brodě betlémy svítí krásou průzračného skla, ve Rtyni v Podkrkonoší zas mají betlém hornický, vyrobený z horniny, s kterou se potýkali po dlouhá léta – z uhlí.

Snad všechna muzea našich měst opatrují poetické výtvořky lidových řezbářů jako oko v hlavě. A objeví-li se někde na zapomenuté půdě nějaký „nový kousek“, je o něj mela. Nejvíce betlémů asi shromáždili ve východočeském městečku pod Orebem v Třebechovicích. Slavné Třebechovické muzeum betlémů! Sto šedesát jich vlastní. Ten nejslavnější - Třebechovický - nemůžete

mezi nimi přehlédnout. Je sedm metrů dlouhý, tři široký a na výšku má rovné dva metry. Tři sta sedmdesát dva figur, z nichž padesát jedna napodobuje pohyb lidí při práci a sto dvacet se pohybuje na pásech, je dílem tří Josefů, chce se říci králů řezbářského řemesla - Josefa Probošta, Josefa Kapuciána a Josefa Frimla. Vyřezali jej z lípy a z hrušky. Třetí Josef vytvořil z buku a habru mechaniku betlému. Na světové výstavě EXPO 67 v Montrealu sklidil tenhle skvost českého řezbářského umění nebývalé uznání. Stejně tak v holandském Madurodamu a v Londýně.

Ve 20. století se v čase vánočním betlémy opět vystavují na farách, v chrámech, v kostelích, v muzeích a v jiných kulturních stáncích. První výstava se konala v Praze v roce 1907. Ta inspirovala mnohé malíře mezi nimi Mikoláše Alše či Josefa Weniga. Jejich jesličky v opakované podobě zdobí některé domácnosti i dnes. Nevěřili byste, ale i betlémy podléhaly náladám paní módy. Řada z nich, hlavně těch malovaných, byla v dobách první republiky laděna v nacionálním duchu. Figurky byly oblečeny v lidových krojích, v sokolských či legionářských uniformách, v pozadí s malebnými Hradčany. Trh je trh a obchod je obchod. Objevily se i betlémy reklamní. Darovníci přinášeli Ježíškovi kávu „cikorku“ či „žitovku“ a mezi figurkami se vždycky našlo místečko pro logo firmy či spolku.

I když se ve 20. století stal vánoční stromek dominantou vánočních svátků, tradice českého betlémářství nezanikla. Nezanikla ani výroba betlémů. Přibývá sběratelských a restaurátorských spolků, přibývá i organizátorů výstav. I v našem kraji snad není města či městečka, kde by výstava betlémů ve dnech vánočních chyběla. Neopomeňme je navštívit. Neopomeňme vzdát hold řezbářským i malířským dovednostem jejich tvůrců. Třeba i proto, že z jejich tvorby vyzařuje vlídnost a člověčina a potřeba vydávat se pro jiné...

MGR. STANISLAV WAJSAR

JAKÉ BYLO POČASÍ KONCEM LOŇSKÉHO ROKU ?

První sníh napadl 16. prosince.

Na Štědrý den ráno ukazoval teploměr -10°C , bylo zataženo, asi 7 cm staršího sněhu. Odpoledne slunce, jasná modrá obloha. Další sváteční dny polojasno, teplota kolem 0°C .

Na Silvestra polojasno, klidno, asi 10 cm sněhu, teploty okolo 2°C .

MGR. STANISLAV WAJSAR

PŘEDSTAVUJEME

Většinu z vás jistě nemusím vysvětlovat, kde je bývalá prodejna Jednoty v Javorníku. Víte však, co je zde v současné době?

Zkuste tam někdy zavítat. Přivítá vás příjemné, čisté prostředí, několik stolů

s ubrusy, všude květiny a staré, dalo by se říci historické, předměty.

K posezení hraje zcela nenásilně hudba.

Toto zařízení - prodejnu s občerstvením - provozuje od dubna roku 2000 pan Milan Hrdlička z Hertvíkovic s manželkou. Teď, v zimní sezóně, není návštěvnost velká. Chodí sem převážně stálí hosté z blízkého okolí na večerní posezení, které si zpestřují soutěžemi v šipkách. V létě se okruh návštěvníků značně rozrůstá, zvykli si sem chodit rekreanti, kteří mají chaty nebo chalupy v Javorníku. Chodí sem Češi, Němci, Holanďani, ti, kteří zde tráví celé léto i ti, kteří přijedou jen na krátkou návštěvu. K posezení a občerstvení slouží v létě i zahrádka před prodejnou. Můžete se zde najíst, podávají se minutková jídla. Pan Hrdlička by chtěl v letní sezóně pro zpestření zavést pravidelné večery s živou hudbou.

Kromě občerstvení je možné si nakoupit základní potraviny. Obchod slouží hlavně asi dvaceti trvale bydlícím obyvatelům Javorníka. Obchod si Hrdličkovi zásobují sami, z praxe již vědí, co kdo kupuje a potřebuje. Stálým zákazníkům vyjdou vstříc, jsou ochotni jim zařídit i další drobné nákupy do tašky.

Nyní v mezisezóně začal pan Hrdlička ještě s další aktivitou, má menší stavební skupinu, která se zaměřuje na opravu a renovaci starších objektů. Je to zaměstnání zase pro několik lidí.

Dalším nápadem je zavést osvětlení do chodby Janovické tvrze. Myslím, že ani mnozí místní neví, že zde něco takového je: Vhodným osvětlením by toto místo na sebe upoutalo pozornost.

Kromě těchto aktivit slouží budova bývalé Jednoty díky současným majitelům rovněž jako místo, odkud můžete poslat e-mail, fax, nahlédnout na internet. Pokud potřebuje někdo tlumočit z němčiny, i v tom pomohou.

Co napsat na závěr? Snad jen: Zastavte se a uvidíte.

MGR. STANISLAVA KUTÁČKOVÁ

JE SNĚŽKA SOPKA ?

Že je Sněžka sopka, jsem se dozvěděl od žáků maršovské základní školy. Toto, pro mě dosti překvapivé tvrzení, opírali o několik pádných argumentů: „To přece ví každé, že je to sopka,“ nebo: „My jsme se to učili ve škole!“ „Říkala to babička,“ a podobně.

Sněžka se svým tvarem výrazně liší od ostatních krkonošských vrcholů, které jsou spíše ploché, zaoblené, spojené táhlými hřbety. Při pohledu z dálky skutečně připomíná sopečný kužel, ale každý, kdo zná Sněžku zblízka, ví, že má tvar trojboké pyramidy. Za svou podobu vděčí živlu zcela opačnému, než je oheň. Tím živlem je ledovec. Ve starších čtvrtohorách, čili pleistocénu, u nás panovaly doby ledové. K masívu Sněžky přiléhaly ledovce hned ze tří stran. Místům, kde ledovce vznikají z velkých sněhových akumulací, se říká **kary**. Jsou to okrouhlé kotlovité prohlubně v závěru údolí. Klasickým karem je Úpská jáma v závěru Obřího dolu. A právě ledovce „zbrousily“ horu do oné trojboké pyramidy. A nejen to, ledovec také výrazně přemodeloval Obří důl, který získal profil ve tvaru písmene „U.“

Jehlanovitý tvar Sněžky je ve středně vysokých horách střední Evropy vysloveně rarita. Podobné tvary se hojněji vyskytují ve vyšších horách, např. v Tatrách je to Kriváň, v Alpách například známý Matterhorn, v Himálaji Mount Everest. Odborně se horám tohoto typu říká **karling**, právě podle karů.

Přesvědčivějším argumentem než je tvar Sněžky je její horninové složení. Sněžka zkrátka nemůže být sopkou, už proto že není tvořena sopečnými horninami. Nenajdeme zde ani kousek andezitu, čediče, znělce, tefritu, bazanitu,

trachytu, ryolitu, dacitu, ani jiné **vyvřelé výlevné** horniny. Převažující horninou na Sněžce je **přeměněná** (metamorfovaná) hornina zvaná svor. Na západní úbočí zasahuje také hrubozrnná žula, což je hornina **vyvřelá hlubinná**. Někoho snad může zmást slovo „vyvřelá“. **Vyvřelé hlubinné** horniny se vyznačují tím, že vznikly utuhnutím roztaveného magmatu hluboko pod povrchem země. Naproti tomu horniny **vyvřelé výlevné** vznikly utuhnutím po výlevu na povrchu země. Výlevu roztaveného magmatu (lávy) na povrch jsou podstatou sopečné činnosti. K té ale v oblasti Sněžky nikdy nedošlo. Jediným pozůstatkem sopečné činnosti v Krkonoších je ojedinělá čedičová žíla v Malé Sněžné jámě na polské straně Krkonoš.

Skutečné sopky ale můžeme najít v bezprostřední blízkosti Krkonoš. Typickým sopečným kuzelem je 1 005 m vysoký Bukovec u osady Jizerka v Jizerských horách. Sopečného původu jsou i Kozákov, Trosky a další vrcholy v Podkrkonoší. Ve východním sousedství Krkonoš to jsou například Vraní hory, zvedající se na polských hranicích u Královce.

Doufám, že jsem fanoušky hypotézy o sopečném původu Sněžky přesvědčil. Přivítám jakékoliv ohlasy. Na závěr mám malou prosbu. Mohl by mi někdo vysvětlit, jak vznikl mýtus, že Sněžka je sopka?

MAREK JANŮ, GEOLOG, SEVER

NEVŠEDNÍ POHLED NA OBEC

Obec nechala zhotovit letecké snímky obce. Jedná se o 19 pohledů od spodní části Arnultovic přes Bělídlo, Terezín, část u pošty, okolí pivovaru, Bolkov, Leopoldov až po Javorník. Přesto, že jsme vás o možnosti zakoupení snímků informovali, zájem zatím nebyl nijak velký. Po dohodě s prováděcí firmou jsme jich přesto objednali jisté množství. Je to formát 30x40 cm v ceně kolem 200,-Kč. Snímky budou dodány na obecní úřad před Vánocemi. Možná, že by někoho potěšily jako vánoční dárek. O dodání vás budeme informovat.

IAK JSME NA TOM V OBCI

V letošním roce se do obce přistěhovalo 60 nových občanů,
v rámci obce se přestěhovalo 40 obč.
odstěhovalo 34 obč.
úmrtí 17 obč.
narození 20 obč.

K 25.11.2001 má obec celkem 2 204 občanů

SPOLEČENSKÁ RUBRIKA

Životní jubileum oslaví:

v lednu: Bulej Ondřej, Fickerová Waltraut, Krejčová Anežka, Linková Marie, Nosková Gertrud, Trenklerová Ludmila, Zábrodský Jindřich, Zápalková Miloslava

v únoru: Jirkal Vlastimil, Kameník Josef, Kröhnová Růžena,

v březnu: Parasičová Anna, Pavlatová Anna, Poláková Růžena, Zetková Zdenka

Narodili se:

v červenci: Stuchlíková Natálie, Viřuková Zuzana

v září: Oswaldová Alexandra, Puhlovský Martin

v říjnu: Nehodová Zdena

v listopadu: Posker Daniel

VÍTÁME VÁS NA SVĚT.

Z našich řad odešli:

v říjnu: p. Švehla Štefan

ZACHOVEJME VZPOMÍNKU.

Pracovní doba obecního úřadu v době vánočních svátků:

20.12.01 zavřeno (jako každý čtvrtek)

21.12.01 8,00 – 11,30 hod. 12 – 14 hod.

27.12.01 8,00 – 11,30 hod.

28.12.01 8,00 – 11,30 hod.

31.12.01 zavřeno

mezi svátky bude omezený provoz z důvodu čerpání dovolených

Rudnické noviny vydává Obec Rudník, registrace RR/34/94/HB
redakční rada : Mgr. S. Kutáčková, V. Prouzová, J. Stuchlíková
grafika a sazba František Brabec, vytiskla tiskárna DAPE Brno
počet výtisků : 250